

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

**на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку хліба та
хлібобулочних виробів України»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Цвях Валерія Віталіївна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Янковий Володимир Олександрович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Дослідження кон'юнктури товарного ринку є важливим етапом в ухваленні управлінських рішень, оскільки результати таких досліджень дають змогу знизити ризики під час проектування управлінських рішень (вихід на нові ринки, пошук нових можливостей, обґрунтування диверсифікації бізнесу тощо). Уміння й навички проведення кон'юнктурних досліджень є вектором успішного функціонування фірми у зовнішньому середовищі.

Хлібопекарська галузь України є однією з основних у харчовій промисловості, яка за виробничими потужностями, механізацією технологічних процесів, асортиментом спроможна забезпечити населення різними видами хлібних виробів. Вона розвинута в усіх областях і районах України. Географія галузі збігається з географією розселення населення. Потужні механізовані підприємства розміщені у великих містах. Хлібозаводи є в усіх невеликих містах і селищах міського типу. Обсяг виробництва зернових культур в Україні цілком достатній для задоволення внутрішніх потреб та значного експорту. Стаціонарні хлібопекарські підприємства мають важливе значення для підтримки соціальної стабільності в суспільстві. Своєю продукцією, яка була, є і залишається продуктом номер один, вони забезпечують всі верстви населення та бюджетні організації.

Хлібобулочні вироби є важливим продуктом харчування, оскільки, з одного боку, внаслідок споживання хліба людина майже на половину задовольняє свою потребу у вуглеводах, на третину – в білках, більше, ніж на половину – у вітамінах групи В та ін. З іншого боку, ці продукти мають соціально важливе значення, у зв'язку з цим питання задоволення потреб населення в хлібі має першочергове значення.

Аналізу кон'юнктури ринку присвячено багато робіт таких науковців як Герболюк Н.Л., Горин М. Ф., Іванова Л.О., Касьяненко, В. О., Левшин Ф.М., Карпов В.А, Кучеренко В.Р. та інших.

Метою дослідження є аналіз кон'юнктури ринку хліба та хлібобулочних виробів України, виявлення перспектив його розвитку та прогнозування ринкової кон'юнктури.

Відповідно до мети дослідження поставлено наступні **завдання**:

- розкрити сутність та особливості кон'юнктурних досліджень;
- розглянути методичні підходи щодо дослідження кон'юнктури ринку;
- описати економіко-математичні моделі у прогнозуванні ринкової кон'юнктури;
- надати загальну оцінку стану ринку хліба та хлібобулочних виробів України;
- здійснити прогнозування стану ринку хліба та хлібобулочних виробів України.

Об'єктом дослідження є процеси, що відбуваються на ринку хліба та хлібобулочних виробів України, його стан та перспективи розвитку.

Предметом дослідження є вивчення кон'юнктури ринку хліба та хлібобулочних виробів України та прогнозування його стану.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у кваліфікаційній роботі на здобуття освітнього ступеня магістра було використано наступні методи:

– порівняльний метод – отримання нової інформації не тільки про властивості порівнюваних явищ, а й про їх прямих і непрямих взаємозв'язках, про загальну тенденцію їх функціонування та розвитку;

– розрахунково-аналітичний та структурно-динамічний методи – при визначенні проблем, тенденцій та перспектив розвитку підприємства, що досліджується;

– метод експертних оцінок – при визначенні основних характеристик зовнішнього середовища.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані Державної служби статистики України.

Публікації. За результатами здійсненого дослідження опубліковано статтю «Сучасний стан ринку хлібобулочних виробів Одеської області» у студентському збірнику ФЕУП ОНЕУ.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку**» розглянуто сутність та особливості кон'юнктурних досліджень; методичні підходи щодо дослідження кон'юнктури ринку; економіко-математичні моделі у прогнозуванні ринкової кон'юнктури.

У другому розділі «**Дослідження кон'юнктури ринку хліба та хлібобулочних виробів**» проведено аналіз загального стану ринку хліба та хлібобулочних виробів України; виявлено специфіку ринку хліба та хлібобулочних виробів.

У третьому розділі «**Прогнозування кон'юнктури ринку хліба та хлібобулочних виробів України**» зроблено прогноз стану ринку хліба та хлібобулочних виробів України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки, основні з яких такі.

1. Кон'юнктурні дослідження – це цілеспрямований безперервний збір, аналіз та оброблення інформації про стан економіки, товарного ринку, аналіз і виявлення особливостей та тенденцій їх розвитку, прогнозування основних параметрів і розроблення можливих альтернатив для прийняття рішень.

2. Кон'юнктура ринку – це існуюча на ринку економічна ситуація, яку характеризують співвідношення між попитом та пропозицією, рівень та динаміка цін, товарних запасів та інші показники. Включення поняття товарних запасів до визначення сутності кон'юнктури ринку є правомірним, оскільки вони впливають на пропозицію і попит товарів.

3. Прогнозування – це науково обґрунтоване передбачення ймовірного стану економічної системи та відповідних показників цієї системи в майбутньому на

основі вивчення причинно-наслідкових зв'язків, тенденцій й закономірностей. Основна мета прогнозу – визначити тенденції факторів, які впливають на кон'юнктуру ринку.

4. Особливістю ринку хліба та хлібобулочних виробів України є майже стовідсоткове забезпечення продукцією вітчизняного виробництва. Це зумовлено тим, що хліб і хлібобулочні вироби мають короткий термін зберігання й повинні бути реалізовані протягом доби. Здатність хлібопекарської продукції швидко втрачати споживчі властивості та неможливість транспортувати на великі відстані захищає вітчизняний ринок від ввезення імпортованих товарів і, таким чином, дає змогу уникати конкуренції із закордонними виробниками.

5. Основними чинниками зниження обсягів виробництва хліба в Україні є: скорочення кількості кінцевих споживачів за рахунок скорочення чисельності населення; зміна смаків споживачів з появою трендів здорового харчування, що лімітують щоденне споживання хліба та хлібобулочних виробів; адміністративне регулювання галузі, яке обмежувало ринкове ціноутворення, рентабельність виробництва та продажу хліба.

6. Основними проблемами розвитку ринку хлібобулочних виробів на сучасному етапі є: економічна криза; військові дії на сході країни; монополізація ринку окремими товаровиробниками у більшості регіонів країни; зниження обсягів промислового виробництва хлібобулочних виробів і зростання питомої ваги виробів домашньої випічки у структурі середньодушового споживання; якість сировини; ускладнення доставки продукції у віддалені від обласних або районних центрів села та селища через відсутність транспортної і збутової інфраструктур; податковий тягар; висока зношеність основних засобів; низька ефективність функціонування підприємств хлібопекарської галузі.

7. В рамках даної роботи досліджено вплив цінового чинника складових пшеничного хліба на його ціну. Аналіз даних впливу цінового фактору основних складових хліба на його ціну проводився із застосуванням кореляційно-регресійної моделі з використанням аналітичного програмного комплексу STATISTICA 7.0 від StatSoft.

8. Для отримання прогнозу середньої вартості 1 кг хліба пшеничного підставлено значення чинників, що здійснюють вплив на неї, в отриману кореляційно-регресійну модель. За допомогою нескладних математичних підрахунків визначено середню вартість хліба на 2019 рік на рівні 20,31 грн.

9. Для підтвердження достовірності прогнозу на 2019 рік вартості 1 кг хліба, отриманих за допомогою кореляційно-регресійної моделі впливу різноманітних чинників, було досліджено динаміку показника, що вивчається. Аналіз динаміки вартості 1 кг хліба за 2007-2017 рр. за допомогою експоненціальної лінії тренду визначає прогнозне значення на 2019 рік показника на рівні 21,15 грн. Отримані прогнози з розбіжністю у розмірі всього в 0,84 грн за 1 кг пшеничного хліба, тобто приблизно у 1,04%, свідчать про їх достатньо високу точність та вірогідність настання цих подій.

10. Розрахунок прогнозного значення обсягу реалізованої продукції у 2019 році за допомогою отриманої виробничої функції Кобба-Дугласа проводилось шляхом підстановки у модель прогнозних значень змінних «Капітал» та «Труд».

Було розраховано прогнозне значення обсягу реалізації продукції на 2019 рік, а саме 31971,45 млн грн. Обсяг реалізації хліба та хлібобулочних виробів у 2019 році з вірогідністю 95% коливатиметься в інтервалі $31971,45 \pm 1899,48$ млн грн. Розрахунок точкового прогнозу обсягу реалізованої продукції на базі тренду експоненціального типу показав, що обсяг реалізованої продукції у 2019 році буде складати 29643,66 млн грн, при чому обрана лінія тренду достатньо точно описує варіацію емпіричних даних.

АНОТАЦІЯ

Цвях Валерія Віталіївна, «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку хліба та хлібобулочних виробів України».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності: «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет. – м. Одеса, 2018 рік

Розглянуто поняття та особливості дослідження кон'юнктури ринку, методичні підходи щодо аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку, особливості оцінки ринкової кон'юнктури хліба та хлібобулочних виробів.

Надано загальну оцінку стану ринку хліба та хлібобулочних виробів України; виявлено специфіку ринку хліба та хлібобулочних виробів.

Визначено основні проблеми галузі; зроблено прогноз стану ринку хліба та хлібобулочних виробів України.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, прогнозування, хліб, хлібобулочні вироби, виробнича функція, трендові моделі, кореляційно-регресійний аналіз

ANNOTATION

Valery V. Zvyach, "Research and forecasting of the market conditions for bread and bakery products of Ukraine".

Thesis for Master degree in specialty "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" under the program "Economics, Planning and Business Management". – Odessa National University of Economics. – Odessa, 2018

The concept and features of market conditions research, methodical approaches to analysis and forecasting of the market conditions, features of the market situation assessment of bread and bakery products are considered.

The general assessment of the market of bread and bakery products of Ukraine is given; the specifics of the bread and bakery products market are revealed.

The basic problems of the branch are determined; The forecast of the market of bread and bakery products of Ukraine is made.

Keywords: market conditions, forecasting, bread, bakery products, production function, trend models, correlation-regression analysis